

Некаторыя правілы маўлення

v1.1

Галосны І

Галосны **і** ў пачатку слова ў формах займеннікаў, у сярэдзіне або на канцы слова пасля галоснага, на пачатку слова пасля галоснага вымаўляецца як спалучэнне нескладовага **й** з галосным **і** (**йі**):

іх [йіx], іхні [йіxні], ім [йім] ([з'йі]мі), іншы [йіншы] ([з'йі]ншымі)
краіна [крайіна], тваіх [твайіx]; у маі [у майі], у родным краі [крайі], га[йі], ру[йі]на, хаке[йі]ст,
за[йі]нець
[йі]ней, [йі]рад, [йі]сны, [йі]ўе, [йі]ндыя, [з'йі]раю
вазьмі іголку [вазьмі(і)голку], на іржышчы [най(і)ржышчы]

Злучнік **і** часціца **і** пасля слова на галосны пры адсутнасці працяглай паўзы вымаўляюцца як нескладовы **й**:

збіруся і пайду [збірусяйпайду], бацька і сын [бацькайсын], ян[а-й] н[я] бачыла, м[ы-й] н[я] чулі

Галосны **і** пасля слоў, якія заканчваюцца на цвёрды зычны, а таксама ў складаных словах пасля цвёрдага зычнага, вымаўляецца як **ы**:

ён ішоў [ёнышоў], голуб і галубка [голупыгалупка], сы[н-ы] дачка, на[ш-ы]нстытут
міжінстытуцкі [міжынстытуцкі], медінстытут [медынстытут], бортінжынер [бортынжынер]

І толькі пасля словаў на зычныя **к** і **х** гук **і** не змяняе свайго характару:

сцяг і герб [сцяг-і герп], слых і зрок [слых-і зрок], Полацак і Віцебск [Полацак-і Віцебск]

Галосны У

У сярэдзіне сказа пасля знака прыпынку, калі ў прамאўленні няма паўзы або яна кароткая, галосны **у** вымаўляецца як нескладовы **ў**:

Калі з роду баравік, то лезь, браце, у кошык [Калі з роду баравік, то лезь брацеўкошык]

Зычны Т

Глухі зычны **т** перад звонкімі зычнымі **б**, **д**, **г** у сярэдзіне слова вымаўляецца як **д**:
футбол [фудбол], баскетбол [баскедбол], дзетдом [дзеддом]

Спалучэнне зычнага **т** з наступнай афрыкатай **ц** утварае падоўжаную афрыкату **цц**:

не ўсякай чутцы вер [няўсякай чуццы вер], сіццо [сіццо], тваёй матцы [маццы], рады ў кожнай хатцы [хаццы]

Спалучэнне зычных **д** і **т** з наступнай афрыкатай **ч** утварае падоўжаную афрыкату **чч**:
здабытчык [здабыччык], дыспетчар [дыспеччар]

Зычны Д

Звонкі зычны **д** на канцы аглушаецца і вымаўляецца як **т**:

калі мае не ў лад [няўлат], то я з сваім назад [сваім назат]. Кожны гад [гат] мае свой яд [ят]. Трапіў у нерат, ні ў зад [ніўзат], ні ў перад [ніўперат]

Звонкі зычны **д** у сярэдзіне слова перад глухімі зычнымі вымаўляецца як **т**:

адхадзіў [атхадзіў], брыдкі [брыткі], адтуль [аттуль], надхмар'е [натхмар'е], надшываць [натшываць], надшыць¹ [натшыць]

Спалучэнне звонкага **д** з наступнай мяккай афрыкатай **дз** утварае падвойную звонкую афрыкату **дзьдз**:

паддзёўка² [падзьдзёўка], бязлюддзе [бязьлюдзьдзе], аддзячыць [адзьдзячыць], паўнаводдзе [паўнаводзьдзе], шасцідзсяцігоддзе [шасцідзсяцігодзьдзе], ладьдзя [ладзьдзя]

Спалучэнне звонкага зычнага **д** прыстаўкі ці прыназоўніка з наступнай афрыкатай **ц** (**ць**) вымаўляецца як падвойная афрыката **цц** (**цць**):

пад цэглаю [паццэглаю], адцадзіць [аццадзіць], пад цяжарам [паццяжарам], адцвісці [аццвiсьці], падцэпліваць [паццэпліваць]

Спалучэнне звонкага зычнага **д** са свісцячым **с** Перад глухім зычным **т** вымаўляецца як афрыката **ц**:

самаўладства [самаўлацтва], справаводства [справавоцтва], падстава [пацтава], з-пад Століна [спац-століна]

У спалучэнні звонкага зычнага **д** са свісцячым **с** перад глухім зычным **к** звонкі **д** вымаўляецца як афрыката **ц**:

адскочыць [ацкочыць], адскрэбіці [ацкрэпіці], бургундскае [бургунцкае] віно, наваградскі [наваграцкі] замак, добрасуседскі [добрасусецкі]

У спалучэнні **дс**, калі **д** з'яўляецца часткай прыстаўкі ці прыназоўніка, звонкі зычны **д** можа вымаўляцца як афрыката **ц** (**ць**):

падслухоўвае [пацслухоўвае], над Свіцяззю [нацьсвiцяззю], пад слупам [пацслупам], адсцябаць [ацьсцябаць], адсвятрбела [ацьсвятрбела]

Спалучэнне зычных **д** і **т** з наступнай афрыкатай **ч** утварае падоўжаную афрыкату **чч**:

гладчэйшы [глаччэйшы], дасведчанасць [дасьвеччанасць], адчэпнага [аччэпнага]

Зычны С

Свісцячы **с** перад мяккімі зычнымі **с**, **л**, **м**, **н**, **ц**, **п**, **в** вымаўляецца мякка:

ссівеў [сьсiвеў], бясмерце [бяссьмерце], бясследна [бяссьследна], воссю [восьсю], кассё [касьсё], уссесці [усьсесці], перассядзёлак³ [перасьсiадзёлак]

след у след [сьлетусьлет], сляпіць [сьляпіць], слёзы [сьлёзы], слізгота [сьлізгота], слюда [сьлюда], слясак⁴ [сьлясак], цесля⁵ [цесьля]

смерч [сьмерч], смяшыць [сьмяшыць], смертухна [сьмертухна], смецце [сьмецьце], усмятку [усьмятку]

цісненне [цісьненне], снегапад [сьнегапаг], снедаць [сьнедаць], у Дзісне [уДзісьне], блісне [блісьне] учарсцвелы [учарсьцвeлы], шасцярыня [шасьцярыня], чысцюткі [чысьцюткі], дзвесце [дзьвeсьце], дасціпнасць⁶ [дасьціпнасць], сцізорык⁷ [сьцізорык]

¹Прышыўшы што-н. да чаго-н., зрабіць даўжэйшым.

²Мужчынскае верхняе адзенне, з гузікамі ад пляча да нізу на адным баку і са зборкамі на таліі.

³Рэмень, які працягваецца ад адной аглоблі да другой цераз падсядзёлак, каб падняць вышэй хамут і аглоблі.

⁴Прыстасаванне ў выглядзе рычажка ў клямцы, пры дапамозе якога адчыняюцца і зачыняюцца дзверы.

⁵Тое, што і цяслар. (Рабочы, які займаецца грубай апрацоўкай драўніны, узвядзеннем драўляных будынкаў, вырабам простага драўлянага мэблі.)

⁶Уменне сказаць востра, смешна, даць трапнае азначэнне.

⁷Невялікі складаны кішэнны нож.

спектакль [сьпектакль], спецыяліст [сьпецыяліст], спецыфічны [сьпецыфічны], спёка [сьпёка], спёнік⁸ [сьпёнік], эксперымент [эксперымент], эсперанта [эсперанта]

светапогляд [сьветапогляд], свердзел⁹ [сьвердзел], свяжэйшы [сьвяжэйшы], светлавокі [сьветлавокі], усясветны [усясьветны], Сверхань [Сьверхань]

Свісцячыя зычныя **с, сь** перад звонкімі вымаўляюцца як **з, зь**:

айсберг [айзьберг], хрэсьбіны [хрэзьбіны], касьба [казьба], носьбіт [нозьбіт], просьба [прозьба], солсьберскі [солзьберскі], фасген¹⁰ [фазген], бейсбол [бейзбол], бейсбаліст [бейзбаліст], дысгармонія [дызгармонія]

Свісцячы зычны **с** перад мяккімі зычнымі **к, ф, х** вымаўляецца цвёрда:

склеіць, скепіс, скерца¹¹, скіба¹², сківіца, скінуць, сфера, сфінкс, схема, схільнасці, схінацца, схімічыць.

Свісцячы зычны **с** перад зычнымі **ш, ч** вымаўляецца як **ш**:

спытак [шпытак], спараваў¹³ [шпараваў], распыраны [рашпыраны], спыць [шпыць], спаткаваць¹⁴ [шпаткаваць], спэрхлы¹⁵ [шпэрхлы]

счакаць [шчакаць], счарнець [шчарнець], счытваць [шчытваць], счэрчваць [шчэрчваць], счысціць [шчысціць], счэплівацца [шчэплівацца]

Зычны З

Звонкі зычны **з** перад мяккімі зычнымі **дз, л, з, б, в, м, н** вымаўляецца мякка:

здзейсніць [зьдзейсьніць], з Дзімам [зьДзімам], без дзяцей [безьдзяцей], здэравяненне [зьдэравяненне], здзівіць [зьдзівіць], няздзейснены [нязьдзейснены]

з лёну [зьлёну], з лета [зьлета], цераз лес [церазьлес], злёг [зьлёх], безліч [безьліч]

зьяе [зььяе], з зімы [зьзімы], з Зінаю [зьЗінаю], без зярняці [безьзярняці], з зямлянкі [зьзіямлянкі]

збянтэжанаць [зьбянтэжанаць], з берагу [зьберагу], збегчы [зьбегчы], збірацца [зьбірацца], збіць [зьбіць]

звесткі [зьвесткі], з Вераю [зьВераю], звiніць [зьвініць], звярынец [зьвярынец], звязаць [зьвязаць]

змья [зьмья], цераз Мір [церазьМір], з месца [зьмесца], змены [зьмены], змяркаецца [зьмяркаецца]

знябыцца¹⁶ [зьнябыцца], знервавацца [зьнервавацца], зняць [зьняць], з Нясвіжа [зьНясвіжа], цераз Нёман [церазьНёман]

Звонкі зычны **з** перад мяккімі зычнымі **п, с, ц** аглушаецца і вымаўляецца мякка:

з Петрыкава [сьПетрыкава], без пячаткі [бесьпячаткі], з Петрусём [сьПетрусём], з песнямі [сьпесьнямі], з перамогай [сьперамогай]

з сенажаці [сьсенажаці], з семінара [сьсемінара], без Сяргея [бесьСяргея], без сярпа [бесьсярпа], цераз Свіслач [церазьСвіслач]

з цеста [сьцеста], з цёзкам [сьцёскам], з ціра [сьціра], з цесцем [сьцесьцем], без цвіка [бесьцьвіка]

Звонкія зычныя **з, зь** на канцы слова аглушаюцца і вымаўляюцца як **с, сь**:

гразь [грась], мазь [мась], злазь [злась], наскрозь [наскрось]

Звонкі зычны **з** перад глухімі **ш, ч** вымаўляецца як **ш**:

з шафы [шшафы], цераз Шклоў [церашШклоў], з шахматыстам [шшахматыстам], з шоўку [шшоўку], цераз шапу [церашшапу]

⁸Зборнік песень, рамансаў і інш. твораў для спеву.

⁹Інструмент для свiдравання дзірак у дрэве, метале і інш.

¹⁰Ядавіты бясколерны газ з удудлівым пахам, які пашкоджуе органы дыхання.

¹¹[It. scherzo.] Невялікі музычны твор хуткага тэмпу. Частка вялікага музычнага твора (сімфоніі, санаты) у такім жа тэмпе.

¹²1) Луста (звычайна хлеба). 2) Пласт узаранай зямлі. *Адрэзаная скіба (луста)* — пра чалавека, які канчаткова парваў сувязь з сям'ёй, з калектывам, жыве асобна.

¹³размоўнае слова Знішчыць, сапсаваць шараваннем

¹⁴Шаткаваць — Рэзаць доўгімі тонкімі палоскамі (звычайна капусту).

¹⁵1) Здранцвелы, знямелы, зацёкшы. 2) Пасівераны (пра скуру на руках, твары і пад.).

¹⁶размоўнае слова Змарыцца, змучыцца

грузчык [грушчык], з Чэрвеня [шчэрвеня], з чабору [шчабору], з чэмпіёнам [шчэмпіёнам], з Чарнігіным [шЧарнігіным]

Звонкі зычны **з** перад цвёрдымі глухімі зычнымі **к, х, т, с, ц, п** вымаўляецца як **с**:

падмазка [падмаска], блізка [бліска], з калена [скалена], з кніжкі [скнішкі], без клею [бясклею]
з хваробаю [схваробаю], з хаты [схаты], з холаду [схоладу], з хвалі [схвалі], з хвоі [схвоі], з хутара [схутара]
з тваім [ствайім], з тым [стым], з татам [статам], з Тарасам [сТарасам], з табой [стабой], з торбаю [сторбаю], з Талачына [сТалачына]
з салам [ссалам], з сошкаю [ссошкаю], без солі [бяссолі], з сэрца [ссэрца], з сынам [ссынам], з сырога [ссырога], з сырадою [ссырадою]
з царквы [сцарквы], з цэгля [сцэгля], з цыркулем [сцыркулем], з цырульні [сцырульні], з цэбра¹⁷ [сцэбра]
з пустога [спустога], з поля [споля], цераз плот [церасплот], без пастуха [беспастуха], з Парыжа [сПарыжа], цераз Пружаны [цераспружаны]

Звонкі зычны **з** перад зычнымі **ж, дж** вымаўляецца як **ж**:

з журавін [жжуравін], цераз Жлобін [церажЖлобін], з жыта [жжыта], мазжачок [мажжачок], без жалеза [бежжалеза]
бразджаць [бражджаць], заезджаны [заежджаны], з джунгляў [жджунгляў], з джаз-аркестрам [жд-жасаркестрам], цераз Джакарту [церажДжакарту], язджалы¹⁸ [яжджалы]

Звонкі зычны **з** перад мяккім зычным **г** вымаўляецца цвёрда:

згіб [згіп], з геаграфіі, з геалагам, з гейзера, без Генадзя.

Звонкі зычны **з** перад мяккімі зычнымі **к, х** аглушаецца і вымаўляецца як свісцячы **с**:

з Кемерава [сКемерава], з Кёльна [сКёльна], з кефалю [скефальню], з кіраўніком [скіраўніком], цераз Кенію [церасКенію], з келіха [скеліха]
з хітрынкаю [схітрынкаю], з хібамі [схібамі], з Хемэнгуэем [сХемэнгуэем], з Хелемскім [сХелемскім], з хіндзі [схіндзі], цераз Херсон [церасХерсон], з хеўраю¹⁹ [схеўраю], без хі-хі і хе-хе-хе [бесхіхіхехехе]

Зычны Ш

У спалучэнні зычных **шск** пры вымаўленні выпадае шыпячы **ш**:

латышскія [латыскія] стралкі, манашская [манаская] сутана, чэшскае [чэскае] шкло

Спалучэнні **шс, жс** паміж галоснымі вымаўляюцца як падоўжаны мяккі **сьсь**:

Калі топішся [топісься], то і [той] за брытву хопішся [хопісься]. Каля вады ходзячы намочышся [намочысься], каля агню апячэшся [апячэсься].

Зычны Ж

На канцы слова звонкі зычны **ж** аглушаецца і вымаўляецца як **ш**:

гуж [гуш], не дуж [нядуш], рэж [рэш], паўзбярэж [паўзбярэш], уздоўж [уздоўш]

У спалучэнні зычных **жск** пры вымаўленні выпадае звонкі зычны **ж**:

суражскі [сураскі], печанежскі [печанескі], калезжскі [калескі], Белавежская [Белавеская] пушча, Нясвіжскі [Нясвіскі] замак, рыжскі [рыскі] бальзам

¹⁷Цэбар — 1) Шырокая круглая драўляная пасудзіна з клёпак з двума вушкамі. 2) размоўнае слова пагардлівае Пра вялікую галаву чалавека.

¹⁸Такі, па якім многа ездзілі; біты.

¹⁹1) пагардлівае Група людзей, якія аб'ядналіся для разбою, злачынства; банда. 2) размоўнае слова Пра кампанію людзей, аб'яднаных агульнымі інтарэсамі, агульнымі прыметамі і пад. *Адна хеўра; з адной хеўры — пра людзей адных поглядаў, адных паводзін (звычайна не вартых увагі).*

Спалучэнні **шс, жс** паміж галоснымі вымаўляюцца як падоўжаны мяккі **сьсь**:
не важся [нявасься] чапаць яго.

На канцы слова спалучэнне **ждж** аглушаецца і вымаўляецца як **шч**:
дождж [дошч]

Пасля слова на галосны часціца **ж** аглушаецца і вымаўляецца як **ш** толькі ў тым выпадку, калі яна стаіць перад глухім зычным:

дзе ж дзенешся [дзецдзенесься], прыйшла ж яна [прыйшлашня], калі ж тое будзе [каліштоебудзе], было ж [былош] пустое, кахаю ж [кахаюш] Кацярыну

У сярэдзіне слова перад глухімі звонкі зычны **ж** аглушаецца і вымаўляецца як **ш**:

цяжка [цяшка], снежкі [снешкі], беражку [на берашку], мужчына [мушчына], нябожчык [нябошчык], перабежчык [перабешчык], дарожка [дарошка]

Зычны ДЖ

У словах, дзе **д** — гук прыстаўкі, а **ж** — гук кораня, трэба вымаўляць два асобныя зычныя гукі, а не афрыкату **дж**:

пад|жаць, ад|жыў, пад|жылкі, пад|жаўціць, пад|жартаваць, ад|жывіць, ад|жлукціць²⁰

На канцы слова звонкая афрыката **дж** аглушаецца і вымаўляецца як **ч**:

каледж [калеч], катэдж [катэч], Джордж [Джорч], брыдж [брыч]

Зычны Ч

Спалучэнне глухіх зычных **чц** вымаўляецца як падоўжаная зацвярдзелая афрыката **цц**:

па звычцы [пазвыццы], у хустачцы [у хустаццы], у спаднічцы [у спадніццы], у сарочцы [у сароццы], у чашачцы [у чапачцы]

Зычны ДЗ

Звонкая афрыката **дз, дзь** на канцы слова аглушаецца і вымаўляецца як **ц, ць**:

ксёндз [ксёнц], непагадзь [непагаць], мядзведзь [мядзьвець], сядзь ды едзь [сяць ды ець]

У словах, дзе зычны **д** з'яўляецца часткай прыстаўкі, а **з** — гукам кораня, трэба вымаўляць два асобныя зычныя, а не афрыкату **дз**:

ад|завіся, пад|зімелле, ад|званіць, над|зем'е, пад|золісты, пад|зорная труба, ад|зычыць

Звонкая мяккая афрыката **дзь** перад глухімі зычнымі вымаўляецца як **ць**:

Не косіць Федзька, бо ў торбе рэдзька [някосіць Фецька, бо ў торбе рэцька]

Цвёрдая звонкая афрыката **дз** сустракаецца толькі ў асобных словах, у іншамойных геаграфічных назвах і прозвішчах:

дзынкаць, дзынкаць, дзынкнуць, дзылінканне [дзылінканьне], дзылінкнучь, дзылінкаць, дзын-дзын, дзот, дзындра, вандзэлак²¹, пэндзаль, Дзаўджыкаў, Гудзонаў заліў

²⁰1) У тэкстыльнай прамысловасці — апрацоўваць бавоўну, баваўняныя і льняныя вырабы растворам шчолачаў для ачысткі і падрыхтоўкі да бялення, афарбоўкі; у папяровай вытворчасці — апрацоўваць анучы з мэтай ачысткі ад гразі і тлушчу; у пральнай справе — апрацоўваць бялізну мыльна-щочачным растворам. 2) размоўнае слова Многа і прагна піць.

²¹размоўнае слова Клунак

Зычны Ц

Афрыката **ц** перад мяккім зычным **в** вымаўляецца мякка:

чацвяртак [чацьвяртак], збуцвелы²² [збучьвелы], пазнацвет [пазнацьвет], зацвярдзелы [зацьвярдзелы], цвіркун²³ [цьвіркун], чацвер [чацьвер], цвінтар²⁴ [цьвінтар], цвярозы [цьвярозы]

Глухая афрыката **ц, ць** перад звонкімі зычнымі **г, б, бь** вымаўляецца як **дз, дзь**:

малацьба [маладзьба], жаніцьба [жанідзьба], барацьба [барадзьба], кляцьба [клядзьба], барацьбіт [барадзьбіт], спецгрупа [спедзгрупа]

Зычны Г

Звонкі зычны **г** на канцы слова аглушаецца і вымаўляецца як **х**:

снег [сьнех], бераг [берах], луг [лух], плуг [плух], абсяг [апсях], батог²⁵ [батох], бег [бех]

Звонкі зычны **г** перад глухімі зычнымі аглушаецца і вымаўляецца як **х**:

лёгка [лэхка], пругка [прухка], дрогкі [дрохкі], бегчы [бехчы], стрыгчы [стрыхчы], магчымасць [махчымасьць], гангстэр [ганхстэр], гагская [гаахская] канфэрэнцыя

У запазычаных словах замест фрыкатыўнага трэба вымаўляць выбухны звонкі зычны **г**:

гуз²⁶, гузік, ганак (Польск. *ganek* з ням.), гонты²⁷ (Польск. *gont.*), гарнец²⁸ (Польск. *garniec.*), гвалт (Польск. *gwalt* з ням.), нягеглы, газа, газніца, газнічка, газоўка, гарсэт (Фр. *corset.*), гарчык, гвалтаваць, гвалтаўнік, гергетаць, гізаваць²⁹, гіпс (Грэх. *gypsos* — мел, гліна.), гіпсаванне, гузасты, гузаваты, гузічак, джганне, джгануць, джгаць³⁰, джыгіт, джыгаць, джыгітоўка³¹, джыгітаваць, магерка³², мегера, нязграбнасць [нязграбнасьць], нязгрэба, цэгла (Ням. *Ziegel.*), цагельня, цагляны парог [парох].

Зычны К

Глухі зычны **к** перад звонкімі зычнымі **з, д, г** у сярэдзіне слова вымаўляецца як выбухны **г**:

вакзал [вагзал], вакзальны [вагзальны], экзамен [эгзамен], экзаменавацца [эгзаменавацца], экзархат [эгзархат], экзотыка [эгзотыка], экзальтацыя [эгзальтацыя], экзекуцыя [эгзекуцыя], экзерсіс [эгзерсіс], рукзак [ругзак], анекдот [анегдот], анекдатычны [анегдатычны], пакгаўз [паггаўс]

Зычны Б

Звонкі зычны **б** на канцы слова аглушаецца і вымаўляецца як **п**:

граб [грап], лоб [лоп], дуб [дуп], голуб [голуп], ледаруб [ледаруп], зруб [зруп]

²² Які збуцвеў (Гніючы, ператварыцца ў паракню); сапрэлы, струхлелы, спаракнелы.

²³ Насякомае атрада прастакрылых, якое трэннем крыл утварае строкат.

²⁴ [З польск. *smentarz.*] 1) Царкоўны двор ці агароджанае месца пры царкве. 2) Могілка пры царкве.

²⁵ устарэлае слова, устарэлы выраз Палка, якая даўней прымянялася для цялеснай кары.

²⁶ Пукатасць, нараст на целе чалавека або жывёлы ад удару, запалення і пад.

²⁷ Дахавы матэрыял у форме невялікіх дошчачак, востра саструганых з аднаго боку і з пазам — з другога.

²⁸ Мера сыпкіх і вадкіх цел, роўная 3,28 літра, якой карысталіся да ўвядзення метрычнай сістэмы мер. Пасудзіна такой ёмістасці.

²⁹ размоўнае слова Імкліва бегачь, ратуючыся ад укусу гіза

³⁰ 1) Калоць, раніць джалам (пра насякомых); кусаць (пра змей). 2) Хутка ісці, бегчы; імчацца.

³¹ Розныя складаныя практыкаванні на сядланым кані.

³² Круглая высокая мужчынская шапка з лямцу, якую насілі раней сяляне; род капелюша.

Перад глухімі зычнымі звонкі **б** аглушаецца і вымаўляецца як **п**:

галубка [галупка], грыбкі [грыпкі], абсмактаць [апсмактаць], рабскі [рапскі], паабскубваць [паапскубваць], абтрэсці [аптрэсыці], паабсяканыя [паапсяканыя], паабцінаць³³ [паапцінаць]

Калі слова заканчваецца на галосны, часціца **б** аглушаецца і вымаўляецца як **п** толькі ў тым выпадку, калі яна стаіць перад глухім зычным:

напісалі б [напісаліп] пісьмо, узялі б што-небудзь [узяліп штонебуць], куды б пайсці [кудып пайсыці]

Калі слова заканчваецца на галосны, а часціца **б** стаіць перад звонкім зычным, то яна не аглушаецца: што б з гэтага было, былі б здаровыя, каму б жаніцца, дайшла б дадому, узялі б ды зрабілі, пасмяяліся б з яго [пасмяялісябзьяго]

Часціца НЕ, прыназоўнік БЕЗ

Калі яны стаяць перад словам з націскам на першым складзе, вымаўляюцца як **ня**, **бяз**:

Не косіць Федзька, бо у торбе рэдзька [някосіць Фецька, бо ў торбе рэцька]
без кветак [бязкветак]

³³абцяць — 1) Абсячы канцы чаго-н., верхавіну дрэва і пад. 2) пераноснае значэнне Раптоўна спыніць якое-н. дзеянне.